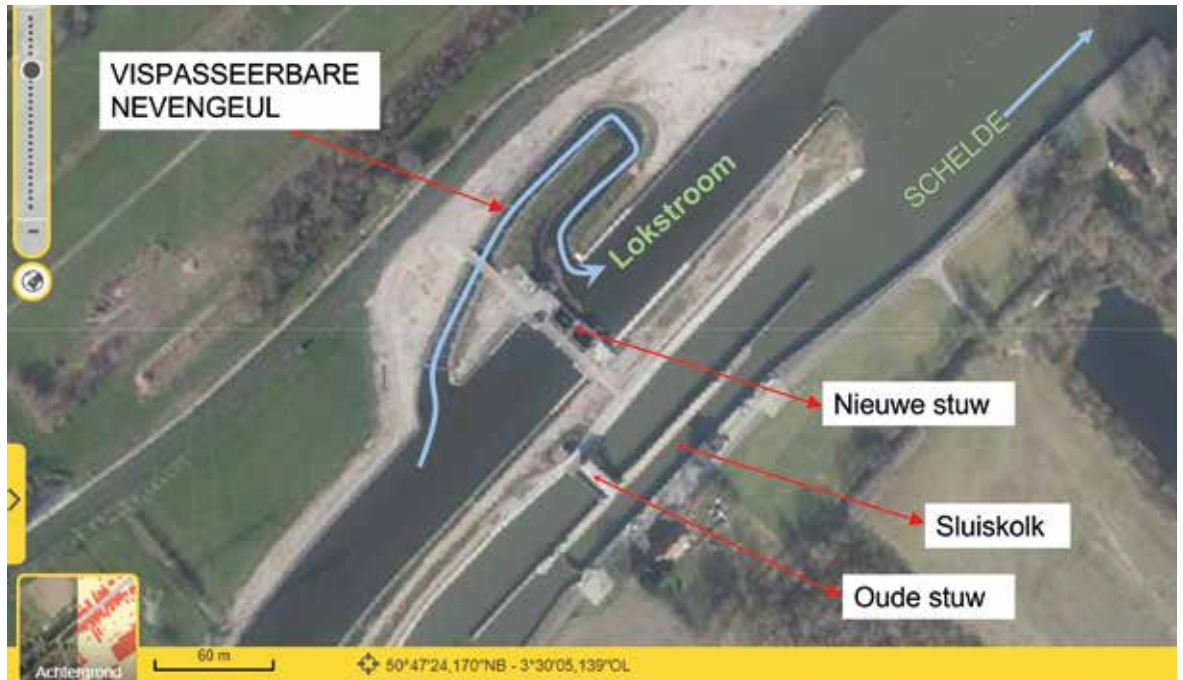




DIRK LIBBRECHT

VRIJE VISMIGRATIE OP DE BOVEN-SCHELDE IN KERKHOVE (AVELGEM)

VIA NEVENGEULEN TERUG NAAR DE IJSTIJD



→ Inplanting stuw/sluis-complex op de Boven-Schelde te Kerkhove (Avelgem)
bron: Geopunt

→ Nevengeul stroomopwaarts

Op de Boven-Schelde te Avelgem werd een jaar of 4-5 terug de stuwsluis vernieuwd, of toch het stuwgedeelte ervan. De oude sluiskolk om de boten te versassen en de oude stuw bleven bestaan. De nieuwe stuw regelt de bovenstroomse waterstand en is ontworpen om probleemloos 300 m³/s water af te voeren bij een gesloten sluis.

Nieuw aan het stuwsluiscomplex is de 300 m lange vismigratie-geul, aangelegd op de noordelijke Schelde-oever. Via deze meanderende geul kunnen vissen probleemloos de Schelde opzwemmen voorbij de sluis. Tot vóór de aanleg van deze passage stopte de migratie beneden aan de gesloten sluisdeur, op een paar toevallig mee versaste exemplaren na natuurlijk. De idee van de nevengeul vloeit voort uit een Benelux-beschikking die dateert uit 2009, die vrije vismigratie op onze waterlopen als doelstelling heeft. De hoofdwaterlopen werden hierbij prioritair gesteld.

Het principe van een vismigratie-geul is eenvoudig: het plotse hoogteverschil over een sluis – hier ongeveer 1,4 m – wordt verwerkt in een lang kanaal met een ruwe bedding en wand. Het aftapdebiet is ongeveer 10.000 l/s. Door de ruwheid van de getrapte bedding, wordt in een dergelijk lang kanaal de watersnelheid gereduceerd ten voordele van een grotere doorstroomsectie.



Hierdoor wordt de stroomopwaartse doortocht van migrerende vissen sterk gefaciliteerd. De stroming van het water over de getrapte bedding neemt de vissen moeiteloos opwaarts. Door deze turbulenties wordt tevens extra zuurstof aan het water toegevoegd. Voor eenzelfde hoogteverschil werd aan de stuwsuis te Oudenaarde een nevengeul aangelegd die ongeveer 150 m langer dan deze te Kerkhove, waardoor de doorstroomsectie groter is en de watersnelheid lager. Aldaar werden dan ook meer onregelmatigheden in het bodemprofiel verwerkt wat plaatselijk meer potentie biedt voor watergebonden kleinschalige habitats.

Maar hoe vinden stroomopwaarts zwemmende vissen hun toegang tot deze passage?



Het uittredende waterdebiet veroorzaakt beneden de stuw een relatief sterke dwarse stroming, de lokstroom genaamd. Vissen trachten altijd opwaarts een dergelijke stroming te zwemmen. Instinctief zijn ze op hun trektochten op zoek naar de bovenlopen van een riviersysteem. In dit geval is het simpel: je kiest als vis voor de lokstroom of je blokkeert vóór een gesloten stuw of sluisdeur.

Het principe is robuust en relatief onderhoudsvriendelijk. Ook vormen degelijke nevengeulen natuurlijke elementen in doorgaans zeer kunstmatige sluis omgevingen. Het herinnert ons aan de ijstijden. Ook toen was de Schelde een aaneenschakeling van nevengeulen met turbulente waterregimes.

↑ Avondbeeld op volledige stuwsuiscomplex - opwaarts
 ← Zicht op nevengeul - afwaarts
 ↓ Wijzigend stromingsregime net opwaarts de nevengeul met geblokkeerd drijf hout
 © Dirk Libbrecht

